

Granskningsrapport för 2023

Till årsstämman i Göteborgs Hamn AB

Org.nr: 556008-2553

Till kommunfullmäktige för kännedom

Vi, lekmannarevisorer i Göteborgs Hamn AB, har granskat bolagets verksamhet under 2023. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder lekmannarevisorerna.

Styrelse och verkställande direktör ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av årsstämman fastställda ägardirektiv.

En sammanfattning av granskningen har överlämnats till bolagets styrelse och verkställande direktör i en granskningsredogörelse.

Vi bedömer sammantaget att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att bolagets interna kontroll har varit tillräcklig.

Göteborg den 9 februari 2024

Erik Fristedt
Lekmannarevisor utsedd
av kommunfullmäktige

Eva Nihlblad
Lekmannarevisor utsedd
av kommunfullmäktige

Göteborgs
Stad

Detta dokument är elektroniskt signerat.

Förtroendevald revisor: Erik Fristedt

Förtroendevald revisor: Eva Nihlblad

Granskning av Göteborgs Hamn AB

– verksamhetsåret 2023

2024-02-02

Missiv till Göteborgs Hamn AB

Lekmannarevisorerna har avslutat granskningen av bolaget avseende verksamhetsåret 2023. All granskning som genomförts i bolaget under året presenteras i denna granskningsredogörelse. Av redogörelsen framgår de sakkunnigas iakttagelser och bedömningar.

Vi, lekmannarevisorer, hänvisar till de sakkunnigas redogörelse som grund för vårt uttalande till kommunfullmäktige. Vi ställer oss bakom de sakkunnigas bedömningar och rekommendation som framgår av denna redogörelse.

Följande rekommendation lämnas:

Bolaget rekommenderas att stärka sin följsamhet gentemot fullmäktiges säkerhetspolicy genom att återrapporera uppföljningen av säkerhetsarbetet till styrelsen.

Vi vill betona vikten av att styrelsen vidtar lämpliga åtgärder med anledning av den rekommendation som lämnas i granskningsredogörelsen.

Med anledning av rekommendationen vill vi också ha ett yttrande från styrelsen. Av yttrandet ska det framgå vilka åtgärder som styrelsen har gjort eller planerar att göra för att hantera den lämnade rekommendationen.

Yttrandet ska skickas till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 21 juni 2024.

Göteborg den 2 februari 2024

Erik Fristedt
Lekmannarevisor

Eva Nihlblad
Lekmannarevisor

Stadsrevisionens uppdrag

Stadsrevisionens uppdrag är att granska kommunens verksamhet. Granskningen sker på uppdrag av kommunfullmäktige som utser förtroendevalda revisorer som ansvarar för granskningen av nämnderna och kommunstyrelsen. Bland de förtroendevalda utser kommunfullmäktige även lekmanrevisorer. Lekmanrevisorerna ansvarar för granskningen av de bolag som kommunen äger.

De förtroendevalda revisorerna anlitar alltid sakkunniga biträden (yrkesrevisorer) som genomför granskningen. I granskningsredogörelserna presenterar yrkesrevisorerna den granskning de har gjort på bolagen. Granskningsredogörelserna ligger till grund för lekmanrevisorernas uttalande till kommunfullmäktige.

Viss granskning rapporteras till kommunfullmäktige löpande under året i särskilda revisionsrapporter. Du hittar alla Stadsrevisionens redogörelser och rapporter på www.goteborg.se/stadsrevisionen, du kan också beställa dem från revisionskontoret, stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se.

Diarienummer: 0199/23

Innehåll

1	Samlad bedömning	5
1.1	Rekommendation	5
2	Grundläggande granskning	6
2.1	Verksamhet	6
2.2	Ekonomi	8
2.3	Intern kontroll.....	8
2.4	Bedömning	9
3	Informationssäkerhet	9
3.1	Granskningsresultat.....	9
3.1.1	Följsamhet gentemot Göteborgs Stads säkerhetspolicy ...	9
3.1.2	Följsamhet gentemot Göteborgs Stads riktlinje för informationssäkerhet	10
3.1.3	Dataskyddsombudets rekommendationer har omhändertagits.....	12
3.2	Bedömning	12
4	Förebyggande arbete mot oseriösa aktörer och osund konkurrens	12
4.1	Granskningsresultat.....	13
4.1.1	Följsamhet mot Göteborgs Stads budget för år 2023.....	13
4.1.2	Följsamhet mot Göteborgs Stads riktlinje för inköp och upphandling	13
4.1.3	Följsamhet mot Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program.....	14
4.1.4	Följsamhet mot Göteborgs Stads handlingsplan för hur inköps- och beställarkompetensen i alla stadens nämnder och styrelser kan förstärkas.....	15
4.1.5	Följsamhet mot Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll	16
4.1.6	Följsamhet mot lagen om offentlig upphandling och lagen om upphandling inom försörjningssektorerna.....	16
4.2	Bedömning	17

1 Samlad bedömning

Varje år granskar lekmannarevisorerna bolagets verksamhet i den omfattning som följer av god revisionsred. Årets granskning består av

- grundläggande granskning
- informationssäkerhet
- förebyggande arbete mot oseriösa aktörer och osund konkurrens.

Revisionskontoret har faktaavstämt all granskning med bolaget.

Den samlade bedömningen, utifrån årets granskning av bolaget är att verksamheten i huvudsak har bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare är bedömningen att bolagets interna kontroll i huvudsak har varit tillräcklig.

I granskningen har det inte framkommit några väsentliga brister i bolagets verksamhet och bolaget har bedrivit verksamheten inom beslutade ekonomiska ramar. Granskningen visar att bolagets arbete med intern styrning och kontroll bedrivs på ett systematiskt sätt och att det i granskningen inte har framkommit några väsentliga brister i bolagets arbete med intern kontroll i övrigt, med undantag för ärendebereidningen och beslutet som rör att bli minoritetsägare av ett börsnoterat projektbolag för utveckling av vindkraftverksamhet.

Granskningen visar på avvikelser men att dessa är mindre allvarliga och berör avgränsade delar av verksamheten och därför inte får genomslag på helhetsbedömningen.

I den fördjupade granskningen som avser informationssäkerhet noteras att bolagsledningens årliga återrapportering, till styrelsen, om att säkerhetsnivån är acceptabel inte har protokollförts. Det råder även osäkerhet om återrapportering också genomförts.

1.1 Rekommendation

Utifrån årets granskning lämnar vi följande rekommendation:

- Bolaget rekommenderas att stärka sin följsamhet gentemot fullmäktiges säkerhetspolicy genom att återrapportera uppföljningen av säkerhetsarbetet till styrelsen.

2 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma bolagets ledning och styrning samt interna kontroll. Styrningen och kontrollen ska vara tillräcklig för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Den grundläggande granskningen består av tre övergripande revisionsfrågor:

- Har bolaget genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?
- Har bolaget en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?
- Har bolaget sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Granskningen är avvikelsebaserad och fokuserar i huvudsak på bolagets övergripande systematik, strukturer och arbetssätt.

2.1 Verksamhet

Bolaget ska genomföra sitt grunduppdrag enligt bolagsordning, ägardirektiv, gällande lag och författning samt enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om. Fullmäktige har genom budgeten gett stadens nämnder och bolag mål som de ska uppnå och uppdrag som de ska genomföra. Vi har översiktligt granskat hur bolaget har genomfört sitt grunduppdrag och arbetat med fullmäktiges mål och uppdrag, som berör bolaget. Vi har även granskat styrelsens protokoll och beslutsunderlag.

Granskningen visar att bolaget i huvudsak har planerat och genomfört grunduppdraget i enlighet med bolagsordningen och ägardirektivet. Vidare visar granskningen att bolaget har arbetat med de mål och uppdrag som fullmäktige har gett bolaget. Måluppfyllelsen och arbetet med fullmäktiges uppdrag har följts upp under året, i delårsrapporter och i årsrapporten.

Revisionskontoret har särskilt noterat styrelsens beslut, i april, att delta i ett börsnoterat bolags nyemission och att bli minoritetsägare av projektbolaget för utveckling av vindkraftverksamhet i två grannkommuner samt i svensk ekonomisk zon.

Styrelsens beslut är inte helt okomplicerat eftersom det reser frågor om den kommunala kompetensen, lokaliseringsprincipen och statsstöd. Revisionskontoret har tagit del av beslutsunderlaget och kan konstatera att bolaget inte har genomfört en tillfredsställande utredning huruvida beslutet om investering är förenligt med dels bolagets kommunala ändamål och befogenhet, dels regelverket för statsstöd samt kommunalrättsliga principer, såsom lokaliseringsprincipen. Revisionskontoret har också noterat att bolagets ägare, Göteborgs Stadshus AB, i delårsrapporten för augusti påpekar att det saknas såväl utredning som värdering av frågans principiella betydelse inför beslutet. I samband

med ägardialogen i juni förde Stadshus även en diskussion med Hamnen om beslutad investering i vindkraftsprojektet.

I Göteborgs Stadshus AB:s *Information om anvisning för beredning av ärenden i koncernen Göteborgs Stadshus* betonas att ett enskilt ärende ska vara komplett i bemärkelsen att historik, sammanhang och bakgrund som krävs för att beslut ska ges i det aktuella ärendet. Kontentan i Stadshus anvisning är bland annat att ärenden ska beredas i god tid och med god kvalitet vilket bland annat innebär att i ärendeberedningen ”skickliggöra” beslutsfattare i de frågeställningar som ett ärende behandlar utifrån kvalitetssäkrade och allsidigt belysta underlag.

Eftersom ärendet är komplext reser sig också frågan om fullmäktiges rätt att få ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas. Styrelsens beslut rör inte en självklar och uppenbar förenlighet med bolagets ändamål och befogenheter, enligt bolagsordning och ägardirektiv, varför ett ställningstagande från kommunfullmäktige borde ha inhämtats. Åtminstone borde Göteborgs Stadshus AB ha tillfrågats i ärendet.

Fullmäktige anger ett antal exempel på frågor där ställningstagande ska inhämtas med reservation för att uppräkningsen inte är uttömmande. Två sådana exempel är:

- Förvärv eller avyttring av aktier eller andelar i delägda bolag, om kommunfullmäktiges godkännande är befogat med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art eller omständigheter i övrigt.
- Strategiska investeringar som innebär ny inriktning för bolaget eller start av verksamhet inom nytt affärs- eller verksamhetsområde.

I bolagets beslutsunderlag hanteras förvärv av aktier, det vill säga köp av aktier i bolag. I underlaget anges att den ekonomiska risken är begränsad för Göteborgs Hamn AB och ”bolaget gör bedömningen att detta köp är ett sådant som kan falla in under undantaget från kommunfullmäktiges godkännande.”

Revisionskontoret noterar att när det gäller investering som innebär ny inriktning eller att starta verksamhet inom nytt verksamhetsområde så berörs inte den aspekten, trots att det handlar om ett beslut som reser frågor om bolagets kommunala ändamål och befogenhet.

I beslutsunderlaget har bolagsledningen således gjort en bedömning av ärendets principiella beskaffenhet. Men, enligt ägardirektivet är det styrelsen som ansvarar för att värdera om ett ärende är av principiell beskaffenhet eller inte. Huruvida styrelsen har värderat frågan om principiell beskaffenhet specifikt framgår inte i någon dokumentation. Enligt uppgift har informationen delgetts styrelsen och beslutet har värderats i sin helhet.

I Göteborgs Stadshus AB:s *Information om anvisning för beredning av ärenden i koncernen Göteborgs Stadshus* förtydligas skrivelsen om styrelsens ansvar i ägardirektivet; Det är styrelsen i det enskilda bolaget som självständigt fattar beslut samt gör bedömning av om ärendet ska hemställas till kommunfullmäktige för ställningstagande eller inte. Vidare anges att dokumentationen är viktig i syfte att möjliggöra en uppföljning av vilka bedömningar styrelsen gör

med avseende på kommunallagens krav vad gäller kommunfullmäktiges möjlighet till ställningstagande vid styrelsers beslut i ärenden av principiell beskaffenhet eller av större vikt. Syftet är att möjliggöra för kommunfullmäktige som ägare att styra och påverka inriktning och utveckling inom Göteborgs Stads bolag.

2.1.1 Bedömning

Av genomförd granskning kan revisionskontoret konstatera följande:

- att bolagets beslutsunderlag brister när det gäller allsidig belysning enligt Stadshus anvisning
- att det inte tydligt framgår huruvida styrelsen har värderat frågans principiella beskaffenhet enligt ägardirektivet
- att bolagets och styrelsens hantering av ärendet försvårat ägarens styrning.

Givet ovanstående kan revisionskontoret konstatera att Göteborgs Hamn AB:s interna kontroll inte varit tillräcklig i samband med beslutet om att bli minoritetsägare i ett börsnoterat projektbolag för utveckling av vindkraftverksamhet.

Inför eventuellt kommande beslut av principiell beskaffenhet är det av vikt att bolaget förbättrar ärendehantering och beslutsordning i enlighet med gällande regelverk och riktlinjer.

2.2 Ekonomi

Bolaget ska se till att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramar som beslutats av styrelsen. Bolaget ska också se till att det finns en kontinuerlig ekonomisk uppföljning och rapportering. Vi har översiktligt granskat bolagets styrning av ekonomin samt dess ekonomiska uppföljning och rapportering.

Granskningen visar att bolaget har bedrivit verksamheten inom de ekonomiska ramarna för året. Granskningen visar vidare att bolaget har följt upp sin ekonomi kontinuerligt.

2.3 Intern kontroll

Bolaget ska se till att det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll och riskhantering inom väsentliga områden. Bolaget ska även följa upp och utvärdera detta arbete. Vi har översiktligt granskat bolagets interna styrning, uppföljning och kontroll.

Granskningen visar att bolaget har upprättat en samlad riskbild och en internkontrollplan. Riskhantering har skett inom väsentliga områden. Granskningen visar även att den interna kontrollen har följts upp och att bolagets system för styrning, uppföljning och kontroll har utvärderats.

2.4 Bedömning

Revisionskontorets bedömning utifrån en översiktlig granskning är att bolaget i huvudsak har en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som vi har granskat, med undantag för ärendeberedningen och beslutet som rör att bli minoritetsägare av ett börsnoterat projektbolag för utveckling av vindkraftverksamhet.

3 Informationssäkerhet

Syftet är att granska bolagets organisering, ledning och styrning av sitt arbete med informationssäkerhet. Följsamhet gentemot fullmäktiges säkerhetspolicy samt riktlinje för informationssäkerhet kommer att granskas liksom omhändertagande av dataskyddsbudets rekommendationer.

Metod utgörs av intervjuer med företrädare för verksamheten och dokumentanalys.

Följande revisionskriterier har använts:

- Göteborgs Stads säkerhetspolicy
- Göteborgs Stads riktlinje för informationssäkerhet

3.1 Granskningsresultat

3.1.1 Följsamhet gentemot Göteborgs Stads säkerhetspolicy

Enligt fullmäktige är informationssäkerhet ett åtgärdsområde inom det samlade säkerhetsarbetet och därav en del av verksamhetens riskhantering. Säkerhet handlar om att upprätthålla en definierad risknivå. Åtgärdsområden som ska inkluderas i säkerhetsarbetet är personsäkerhet, fysisk säkerhet, informationssäkerhet och krisberedskap.

Granskningen visar att bolagsledningen engagerar sig i verksamhetens informationssäkerhetsarbete genom en tydlig inriktning och fördelning av ansvar. Bolaget beslutar, enligt uppgift, årligen om en säkerhetsplan varav ett kapitel utgörs av informationssäkerhetsprocessen innehållande information om organisation, informationssäkerhetsprocessen, riskhantering, klassning av information, hantering av informationstillgångar, personalsäkerhet samt styrning av åtkomst.

Enligt fullmäktige ska bolagsledningen årligen tillse att följa upp att säkerhetsnivån är acceptabel och återsrapportera till styrelsen. Revisionskontoret har efterfrågat när detta senast skedde och om det finns protokollfört, men inte erhållit något protokoll.

Granskningen visar att vd har utsett säkerhetschef med befogenhet att vara drivande och hålla ihop, initiera och genom stöd och uppföljning utveckla säkerhetsarbetet.

3.1.2 Följsamhet gentemot Göteborgs Stads riktlinje för informationssäkerhet

Bolagets arbete med säkerhetsinformation är uppdelad i tre områden, vilka är administrativ information, it-information samt övervakningsinformation. Ansvariga som är utsedda för de tre områdena är informationssäkerhetschef, it-chef samt säkerhetschef. Organisatoriskt sorterar de två först nämnda under administration, medan den senare hör hemma under affärsområde energi och kryssning.

Fokus i föreliggande granskning är administrativ säkerhetsinformation.

Granskningen visar att bolaget har dokumenterade rutiner för att bedriva ett systematiskt och långsiktigt informationssäkerhetsarbete innehållande informationsklassifikation, riskanalys, åtgärder och uppföljning. Bolagets rutin för informationssäkerhetsprocess innehåller mall för klassningsbeslut, instruktion för informationsklassning samt rutin för riskhantering informationssäkerhet. Säkerhetsplan, rutiner och instruktioner är tillgängliga för anställda via intranätet. Med anledning av fullmäktiges uppdaterade riktlinje för informationssäkerhet pågår ett översynsarbete av bolagets dokumenterade rutiner och instruktioner.

Avseende ansvar och roller i informationssäkerhetsarbetet är styrelsen ytterst verksamhetsansvarig och därmed informationsägare för den information som skapas och hanteras i verksamheten. I bolaget följer ansvar och roller inom arbetet med informationssäkerhet med chefskapet.

Ledningssystemet för arbetet med informationssäkerhet är integrerat med bolagets övergripande ledningssystemet *Fyren*. Enligt uppgift säkerställs tillgångar på resurser såsom exempelvis personella och finansiella för att främja ett effektivt arbete med informationssäkerhet. Under de senaste åren har resurserna ökat på grund av säkerhetsläget.

Enligt uppgift arbetar bolaget systematiskt var tredje vecka med omvärldsanalys för att få kunskap om hot, risker och sårbarhet när det gäller informationssäkerhet. Därtill skannas it-systemen dygnet runt för att upptäcka sårbarheter och dylikt.

Som ett led i bolagets arbete med att säkerställa att organisationen är effektiv i sin hantering av informationssäkerhet används bland annat befintlig process såsom intern revision som utförs av dataskyddsombudet. Därtill har bolaget en extern övervakningstjänst som utför säkerhetsscanning av it-aktiviteter varje vecka.

Beträffande klassificering av information har styrelsen säkerställt att informationen klassificerats utifrån säkerhetsaspekterna konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet genom att tillämpa Göteborgs Stads klassificeringsmodell enligt riktlinjen. Revisionskontoret har tagit del av bolagets konsekvensmatris som tillämpas för information som faller under säkerhetsskyddslagen. I övrigt pågår ett översynsarbete av bolagets dokumenterade rutiner och instruktioner för att anpassa dem till fullmäktiges nya klassificeringsmodell. Vid informations-

klassificeringen tillämpas en mall som syftar till att säkerställa att lagar, föreskrifter och verksamhetskrav vägs in i arbetet.

3.1.2.1 Organisatoriska säkerhetsåtgärder

När det gäller hantering av informationstillgångar och förteckning över verksamhetens informationstillgångar pågår ett översynsarbete med uppdatering. Planen är också att förteckningen ska ses över med regelbunden periodicitet.

Beträffande anställdas och externa användares återlämnande av informationstillgångar vid avslutad anställning och uppdrag, säkerställs detta genom att tillämpa en dokumenterad checklista. Av checklistan framgår att det är närmaste chef som ansvarar för att avsluta datoranvändarkonton och att id-kort, nycklar och mobiltelefon återlämnas. Enligt uppgift är rutinen att månatligen kontrollera att checklistan följts.

Beträffande åtkomst till information säkerställer bolaget, enligt uppgift, att åtkomst och behörighet till information ges restriktivt utifrån arbetsuppgifter och organisatorisk tillhörighet utifrån principen om att endast ha tillgång till den information som behövs för arbetsuppgiftens utförande. När det gäller it-säkerhet avses att begränsa användarnas tillgång till endast det som behövs för att de ska kunna göra sitt jobb.

När det gäller att säkerställa att åtkomst till information bygger på personliga användaridentiteter och är spårbar till en fysisk person pågår en översyn. Vid granskningen var merparten av kontona genomgångna.

Enligt uppgift säkerställs att autentisering och åtkomstkontroll till administratörs- och systemkonton sker med unika lösenord och baseras på flerfaktorsautentisering för samtliga konton.

3.1.2.2 Personalrelaterade säkerhetsåtgärder

Före anställning säkerställer bolaget, enligt uppgift, att arbetssökandes referenser och formella meriter (såsom utbildning, yrkeslegitimation, etcetera), kontrolleras och att den arbetssökandes identitet verifieras via legitimation/körkort och hänvisning till två referenser. Vid anställning tillkommer registerkontroller i säkerhetsklassad verksamhet. Även bakgrundskontroller kan tillkomma för högre tjänster vilka då utförs av säkerhetsavdelningen.

Under anställning säkerställer bolaget, enligt uppgift, att anställda görs medvetna om sitt ansvar för informationssäkerhet. Vid nyanställning får de bland annat information om vilka it-attacker som de kan råka ut för. Årligen genomförs utbildningsinsatser och bolaget genomför återkommande blind-tester för att säkerställa hög medvetandenivå hos de anställda om olika typer av attacker. Även styrelsen informeras om vilka faror som finns och vad styrelseledamöterna ska beakta vid hantering av sina mail.

3.1.3 Dataskyddsbudets rekommendationer har omhändertagits

Av dataskyddsbudet rekommenderades bolaget att säkerställa att det finns en intern dataskyddsorganisation, med roller och ansvar tydligt definierade, som kan arbeta praktiskt med dataskyddsfrågor.

Under året har bolaget säkerställt organisationen med att utse två dataskydds-kontakter vilka utgörs av bolagets informationssäkerhetschef och arkivarie. Den förra är dataskyddsbudets huvudsakliga kontaktperson och den senare är back-up.

3.2 Bedömning

Efter genomförd granskning konstaterar revisionskontoret att bolaget visar följsamhet gentemot fullmäktiges riktlinje för informationssäkerhet samt att bolaget omhändertagit dataskyddsbudets rekommendationer.

Av genomförd granskning konstateras också att bolaget årligen behöver följa upp att säkerhetsnivån inom det samlade säkerhetsarbetet är acceptabelt och återrapportera resultatet till styrelsen för att säkerställa följsamhet gentemot fullmäktiges säkerhetspolicy.

Mot bakgrund av de iakttagelser som framkommit i granskningen lämnar revisionskontoret följande rekommendation till bolaget:

Bolaget rekommenderas att stärka sin följsamhet gentemot fullmäktiges säkerhetspolicy genom att återrapportera uppföljningen av säkerhetsarbetet till styrelsen.

4 Förebyggande arbete mot oseriösa aktörer och osund konkurrens

Syftet är att granska bolagets förebyggande arbete mot oseriösa aktörer och osund konkurrens i samband med inköp och upphandling.

Metod utgörs av intervjuer med företrädare för verksamheten och dokumentanalys samt stickprov av byggmötesprotokoll.

Följande revisionskriterier har använts i granskningen:

- Göteborgs Stads budget 2023
- Göteborgs Stads riktlinje för inköp och upphandling
- Göteborgs stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

- Göteborgs Stads handlingsplan för hur inköps- och beställarkompetensen i alla Stadens nämnder och styrelser kan förstärkas
- Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll
- lagen om offentlig upphandling (2016:1145)
- lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (2016:1146).

4.1 Granskningsresultat

4.1.1 Följsamhet mot Göteborgs Stads budget för år 2023

Ett mål i fullmäktiges budget är att Stadens inköp- och upphandlingsprocesser ska bli mer effektiva och en inriktning för att nå målet är att oseriösa aktörer ska uteslutas och att Staden ska ställa krav som garanterar att inköp- och upphandlingsverktyget inte leder till löne- eller villkorsdumpning för arbetstagare.

Bolaget tillämpar byggbranschens allmänna bestämmelser och administrativa föreskrifter¹ vid upphandling och upprättande av avtal. De administrativa föreskrifterna följer dels grunderna för uteslutning av leverantör/entreprenör, dels de arbetsrättsliga krav som ska ställas enligt lag om offentlig upphandling och lag om upphandling inom försörjningssektorn.

Som ett led i att arbeta med målet att oseriösa aktörer ska uteslutas har inköpsavdelningen under hösten 2023 utökats med en avtalscontroller.

En inriktning för att nå målet med att oseriösa aktörer ska uteslutas är också att samverka med inköps- och upphandlingsförvaltningen. När det gäller att ställa krav som säkerställer att inköp- och upphandlingsverktyget inte leder till löne- eller villkorsdumpning för arbetstagare har inköps- och upphandlingsförvaltningen arbetat fram ett förslag som bolaget tillämpar i de administrativa föreskrifterna.

Bolaget arbetar också kontinuerligt med omvärldsbevakning när det gäller frågan om oseriösa aktörer och osund konkurrens. Det sker genom exempelvis nyhetsbrev från Upphandlingsmyndigheten, inköps- och upphandlingsförvaltningens informationsträffar, information ifrån Stora Branschgruppen² samt medverkan i branschnätverksträffar.

4.1.2 Följsamhet mot Göteborgs Stads riktlinje för inköp och upphandling

I fullmäktiges riktlinje för inköp och upphandling anges att risker för osund konkurrens, fusk och oegentligheter ska undvikas genom att kontrollera

¹ Administrativa villkor upprättas för entreprenader enligt branschvillkoren AB och ABT. AB avser allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings och installationsentreprenader. ABT avser totalentreprenader.

² Stora Branschgruppen innehåller representanter från arbetstagar- och arbetsgivareorganisationer, bransch- och intresseorganisation samt myndigheter. Den arbetar för lösningar som ska leda till ökad konkurrensneutralitet mellan företag i Sverige.

leverantörens seriositet, ha kontroll över leverantörskedjan samt genom att följa upp ställda krav i upphandlingen.

Leverantörens seriositet kontrolleras i samband med anbudsutvärdering och följer en mall som revisionskontoret tagit del av. Av den framgår exempelvis att kontroll av leverantörs ekonomiska ställning sker mot Creditsafe, Skatteverket, Alla bolag och Svensk Handels Varningslista.

Kontroll av leverantörens seriositet följer allmänna bestämmelserns administrativa föreskrifter vad gäller prövning av anbudsgivare och anbud.

För att säkerställa kontroll över leverantörskedjan följer bolaget, enligt uppgift, kraven i de allmänna bestämmelsernas administrativa föreskrifterna för entreprenader samt bolagets *Allmänna villkor för inköp av varor och tjänster i Göteborgs Hamn AB* vid upphandling och upprättande av avtal. I föreskriften anges att entreprenör ska lämna in uppgifter om hur stor del av kontraktet som kan komma att fullgöras av underentreprenörer och vilka den/dessa är. Vidare framgår att leverantör ska underrätta bolaget om förändringar av underentreprenörer under kontraktets löptid. Enligt bolaget kontrolleras att kraven följs genom föranmälan, inpasseringskontroller, ID06 och på byggmöten. I bolagets *Allmänna villkor för inköp av varor och tjänster*, anges att antalet leverantörsled är begränsad till två, såvida inte särskilda skäl finns.

Ställda krav i upphandlingar följs upp på olika sätt. När det gäller entreprenad-upphandlingar är det avdelningen för infrastruktur som har det operativa ansvaret för uppföljningar. De har byggmöten med entreprenörerna varannan vecka som följer ett protokoll enligt de allmänna bestämmelsernas administrativa föreskrifter.

Revisionskontoret har tagit del av fem byggmötesprotokoll och kan konstatera att exempelvis underleverantörer kontrolleras liksom arbetarskydd och arbetsmiljö såsom frekvens på skyddsronder genomgång av olyckor och incidenter samt åtgärder. Vidare kontrolleras arbetstillstånd, elektronisk personalliggare och inpassering.

4.1.3 Följsamhet mot Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program

Enligt fullmäktige ska nämnder och styrelser förstärka sina kontrollfunktioner och samverka internt och externt för att motverka ekonomisk brottslighet och att oseriösa aktörer kommer åt stadens resurser.

För att stärka sina kontrollfunktioner vid inköp och upphandling har bolaget, som nämnts, utökat resurserna på inköpsavdelningen.

När det gäller att samverka internt för att motverka oseriösa aktörer sker det, enligt uppgift, framför allt mellan inköpsavdelningen och avdelningen för infrastruktur eftersom upphandlade entreprenörer inom bygg och anläggning hanteras av den avdelningen. Under året har en ny rutin införts som innebär att inköpsrepresentant deltar vid uppstartsmötena med entreprenörerna för att informera och påminna om bland annat antal leverantörsled och arbetsrättsliga krav.

Beträffande extern samverkan för att motverka oseriösa aktörer så sker det främst med inköps- och upphandlingsförvaltningen som kontinuerligt samordnar möten med stadens upphandlingsansvariga. Sedan förra året genomför inköps och upphandlingsförvaltningen samordnade kontroller inom riskbranscher för att motverka oegentligheter och osund konkurrens. Bolagets inköpschef har enligt uppgift framställt önskemål om kontroll av entreprenader som upphandlats av bolaget.

När det gäller eventuell otillåten påverkan i samband med inköp och upphandling arbetar bolaget, enligt uppgift, proaktivt genom bolagets *Uppförandekod*. Ett avsnitt rör förhållande till leverantörer och särskilt betonas att osunda affärsrelationer inte får förekomma.

4.1.4 Följsamhet mot Göteborgs Stads handlingsplan för hur inköps- och beställarkompetensen i alla stadens nämnder och styrelser kan förstärkas

Syftet med att förstärka inköps- och beställarkompetensen är såväl att öka kunskap och minska risken för att beställare gör fel, som att öka inköpsmognad och kontroll på samtliga delar i inköpsprocessen. Vidare är syftet att förbättra helhetssyn och beslutsunderlag inför strategiska prioriteringar.

För att öka kunskapen och minska risken att bolaget som beställare gör fel har bolaget, enligt uppgift, utsedda beställare med tydligt mandat över vilka varor eller tjänster som personen får beställa. Och, för att säkerställa ett ändamålsenligt antal beställare i e-handelssystemet är planen att genomföra en översyn. Orsaken är främst att ett antal sällananvändare identifierats.

För att öka inköpsmognad och kontroll på samtliga delar i inköpsprocessen genomförs, enligt uppgift, aktiviteter såsom att medverka i inköps- och upphandlingsförvaltningens återkommande inköpsmognadsmätningar samt genomföra kontinuerliga analyser av bolagets inköp. Därtill tillser bolaget, enligt uppgift, att samtliga utsedda beställare, inklusive chefer, tagit del av grundläggande utbildningar inom området. Som komplement till inköps- och upphandlingsförvaltningens digitala utbildningar har bolaget egna som är anpassade efter dess verksamhet.

För att förbättra helhetssyn och beslutsunderlag inför strategiska prioriteringar har bolaget utsett en ansvarig för inköp och upphandlingsfrågor i ledande befattning, som har ansvar för hela bolagets inköpsprocess och med uppdrag att samverka i frågan inom staden.

Ansvarig för inköp och upphandlingsfrågor, det vill säga bolagets inköpschef, rapporterar årligen till styrelsen om verksamheten. I protokollet från september 2023 framgår att styrelsen informerats om inköpsfunktionen och deras arbete.

4.1.5 Följsamhet mot Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll

Enligt fullmäktige ska risken för förekomst av oegentligheter alltid vara en del av bolagsstyrelsens riskhantering.

I bolagets samlade lista över risker, som tas fram av ledningsgruppen, har risken för oegentligheter såsom risken för mutor och förtroendeskadligt beteende lyfts. Åtgärder som genomförts för att hantera risken är skärpta krav vid upphandlingar.

4.1.6 Följsamhet mot lagen om offentlig upphandling och lagen om upphandling inom försörjningssektorerna

Enligt LOU och LUF ska leverantör uteslutas från att delta i en upphandling om leverantör är dömd för brott såsom exempelvis organiserad brottslighet, bestickning, bedrägeri och penningtvätt. En leverantör ska också uteslutas om vederbörande inte har fullgjort sina skyldigheter avseende betalning av skatter och socialförsäkringar. Vidare får upphandlande myndighet utesluta en leverantör från att delta i en upphandling om det föreligger missförhållanden i övrigt i fråga om leverantörs verksamhet, exempelvis att leverantör åsidosatt miljö-, social eller arbetsrättsliga skyldigheter eller brister i yrkesutövning.

Enligt uppgift säkerställer bolaget att kontrollera uteslutningsgrunder och missförhållanden i övrigt genom kreditupplysningstjänsten Creditsafe, upphandlingsdokumentet administrativa föreskrifter, egenförsäkran (enligt administrativa föreskrifter) samt genom att ta del av eventuella domar. I de administrativa föreskrifterna framgår kraven och kontrollerna vid prövning av anbudsgivare och anbud samt krav på egenförsäkran att uteslutningsgrunder inte föreligger och att samtliga krav enligt upphandling är uppfyllda.

När det gäller särskilda villkor för fullgörande av kontrakt ställer bolaget särskilda miljömässiga, sociala, arbetsrättsliga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. Det framgår i de administrativa föreskrifterna. För de miljömässiga villkoren tillämpas *Vägledning till Gemensamma miljökraven för entreprenader*. Den bygger på en överenskommelse mellan Trafikverket och Göteborg, Malmö och Stockholm. För de sociala villkoren anges att bolaget förbehåller sig rätten att ta upp diskussioner med blivande avtalsleverantörer om möjligheterna till ett samarbete för att nå stadens prioriterade mål när det gäller social hänsyn, genom exempelvis anställningsförberedande insatser med utbildningsinslag till en avlönad anställning. I bolagets administrativa föreskrift framgår också att arbetsrättsliga villkor ska tillämpas för lön, semester och arbetstid.

Vad gäller kravet att säkerställa att underleverantörer, som direkt medverkar till att fullgöra kontraktet, uppfyller arbetsrättsliga villkor om lön, semester och arbetstid, framgår det i de administrativa föreskrifterna.

4.2 Bedömning

Revisionskontorets bedömning är att bolaget visar följsamhet gentemot upphandlingsrättsliga lagar samt fullmäktiges beslut och styrdokument när det gäller att arbeta förebyggande mot oseriösa aktörer och osund konkurrens i samband med inköp och upphandling.

Göteborgs Hamn AB (koncernen)

Avrapportering av revision per den
31 december 2023

Styrelsemöte
2024-02-09

Innehållsförteckning

Status i revisionen

- 01** Översikt revisionsstrategi
- 02** Iakttagelser från granskning av årsbokslut per 2023-12-31 för koncernen och moderbolaget
- 03** Summering av noterade avvikelser (SAD)
- 04** Iakttagelser från granskning av intern kontroll

Status i revisionen

EY rapporter	Revisionsplan	Intern kontroll och förvaltningsrevision	Översiktlig granskning av delårsrapport 2023-08-31	Årsbokslut 2023
Status	Slutförd	Slutförd	Slutförd	Slutförd

Status på revisionen

Revisionsplanering	Slutförd
Översiktlig granskning av delårsrapport 2023-08-31	Slutförd
Granskning av intern kontroll och förvaltningsrevision	Slutförd
Granskning av årsbokslut och årsredovisning	Slutförd

Kvarstående åtgärder

- Inhämta uttalande från företagsledningen ("letter of representation")
- Följa upp väsentliga händelser efter balansdagen
- Slutlig genomgång av signerad årsredovisning inkl Hållbarhetsrapport
- Granska rapport enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

01

Översikt revisionsstrategi

Riskbedömning och fokusområde

Översikt av 2023 års revision

Revisionens omfattning

- Översiktlig granskning av delårsbokslut i augusti
- Granskning av intern kontroll och rutiner

Förvaltningsrevision
Granskning av årsbokslut

Väsentliga områden

Bokslutsprocessen
Intäktprocessen
Hantering av materiella anläggningstillgångar
Löneprocessen
Inköpsprocessen

Intäktredovisning
Intäktredovisning (väsentliga avtal)
Gränsdragning kostnader/aktiveringar
Materiella anläggningstillgångar
Avsättningar
• Kartläggning av IT-miljö

Revisionsberättelse

02

lakttagelser från
granskning av
årsbokslut per
2023-12-31

Iakttagelser från vår granskning

Redovisnings-, revisionsfrågor & bedömningsposter

Område	Iakttagelse och kommentar	Väsentlighet	Bedömning
Anläggningstillgångar	<ul style="list-style-type: none"> Bolaget har under året värderat samtliga fastigheter genom en extern kassaflödesbaserad värderingsmodell. Värderingen är framtagen av Newsec. De externa värderingarna har inte givit någon indikation på att det föreligger något nedskrivningsbehov. Vi har i vår granskning inte identifierat några väsentliga iakttagelser. Vi rekommenderar bolaget att fortsätta med årlig bedömning av fastigheternas verkliga värde och - om intern värderingsmodell används - regelbundet testa antaganden i modellen mot marknadsmässig data. 	Hög	Vår bedömning är att fastighetsvärderingarna ger ett i allt väsentligt rimligt redovisat värde på Göteborgs Hamns fastighetsinnehav per den 31 december 2023.
Aktier i dotterbolag / Tillgångsförvärvet av Göteborg Arendal 764:385 AB	<ul style="list-style-type: none"> Vi noterar att bolaget under året förvärvat ett fastighetsbolag med verksamhet från Kungleden AB (publ). Bolaget benämns Göteborg Arendal 764:385 AB, och inkluderade en fastighet med bokf.värde om ca 2 mkr. Förvärvet uppgick till ca 129 mkr vilket redovisas som Andelar i dotterföretag i GHAB. I koncernrapporteringen redovisas ett övervärde från förvärvet om 129 mkr. Övervärdet allokteras till fullo på mark, då förvärvet skett för att få tillgång till marken på fastigheten i det förvärvade bolaget, enligt bolagets upprättade bedömning. 	Medel	Vår bedömning är att förvärvet och aktier i dotterbolag är redovisat väsentligt rätt per den 31 december 2023.
Fusion mellan Göteborgs Hamn AB och Göteborgs Hamn Arendal Fastigheter AB	<ul style="list-style-type: none"> Under året har fusionen mellan Göteborgs Hamn AB (övertagande bolag) och Göteborgs Hamn Arendal Fastigheter AB slutförts. Resultatet från fusionen var att 467 mkr i anläggningstillgångar övertogs och effekten via eget kapital, den sk fusionsdifferensen, beräknades till ca 7 mkr. Vi har i vår granskning tagit del av dokumentation från fusionen. Vi har i vår granskning inte identifierat några väsentliga felaktigheter. 	Medel	Vår bedömning är att fusionen är redovisat väsentligt rätt.

Iakttagelser från vår granskning

Redovisnings-, revisionsfrågor & bedömningsposter

Område	Iakttagelse och kommentar	Väsentlighet	Bedömning
Kartläggning IT-miljö	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Som en del av vår riskbedömning har vi utfört en kartläggning av de affärssystem som har väsentlig betydelse för bolagets finansiella processer. För Göteborgs Hamn AB har vi identifierat följande affärssystem som väsentliga för vår revision: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Unit4 ERP ▶ Proceedo ▶ Cognos Controller ▶ Eftersom samtliga system driftas av Intraservice har kartläggningen utförts av EY:s revisionsteam som granskar Göteborgs stad. Kartläggningen har utförts med stöd av EY:s specialister inom IT-revision. ▶ För Göteborgs Hamn AB har vi identifierat ytterligare fyra bolagsspecifika system, där revisionsteamet för Göteborgs Hamn AB genomfört kartläggningen. Systemen som identifierats är följande: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Hogia Lön (Lönesystem) ▶ PM (Hysesavisering / Hanteras av Intraservice) ▶ PortIT (Anlöpssystem) ▶ API Pro (Asset Management system) ▶ Antura (Projektledningsverktyg) 	Hög	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Vi har ej identifierat några väsentliga risker med avseende på IT-miljön

03

Summering av noterade avvikelser (SAD)

Summering av noterade avvikelser

Nedan har vi beskrivit de avvikelser vi har identifierat under vår granskning av årsbokslutet per 2023-12-31 och dess effekt på resultatet för perioden.

Avvikelse	Effekt på resultatet (MSEK)
Faktiska rättade avvikelser	0
Faktiska ej rättade avvikelser	
- Justeringsbelopp enligt koncessionsavtal - APMT. Vid en fördjupad granskning initierad av Göteborgs Hamn AB 2021 och färdigställd i juni 2023 framkom det att APMT har tagit ut priser gentemot sina kunder överstigande takpriset enligt koncessionsavtalet med Göteborgs Hamn AB. Enligt paragraf i avtal har Göteborgs Hamn AB rätt att fakturera APMT för denna överdebitering, om 150%. Överdebitering avser perioden 2015 till 2022, och inte 2023. Följaktligen redovisas denna som en avvikelse.	-35,0
Ej rättade avvikelser som avser bedömningar	0
Summa ej rättade avvikelser före skatt	-35,0
<i>Skatteeffekt</i>	7,2
Summa av ej rättade avvikelser efter skatt	-27,8

Under vår granskning har vi summerat avvikelser i belopp, klassificering samt presentation och upplysning avseende respektive post i den finansiella rapporteringen, som är presenterad av bolaget, och jämfört med det belopp, klassificering eller presentation och upplysning som vi anser är korrekt.

04

lakttagelser från granskning av intern kontroll

Väsentliga processer

Vi har i vår revisionsplan identifierat följande väsentliga processer. Baserat på utförd granskning har vi upprättat en rapportering i avvikelseform där vi endast lyfter våra iakttagelser samt förbättringsförslag på efterföljande bilder.

Process	Bedömning		
	2023	2022	Kommentar
Bokslutsprocessen	○	○	Inga kvarvarande väsentliga iakttagelser.
Intäktprocessen	●	●	Systemstöd för attest av kreditfakturer saknas.
Hantering av materiella anläggningstillgångar	●	●	Det saknas en formellt dokumenterad rutin för att kontrollera att pågående projekt inte blir liggande för länge utan aktiveras alt. kostnadsförs vid rätt tidpunkt. Bolaget har en odokumenterad rutin där ansvarig månadsvis ska kontrollera projekten. Rutinen bör även formaliseras och dokumenteras för att förtydliga ansvarsfördelning och tillvägagångssätt.
Inköps- och utbetalningsprocessen	○	●	Inga kvarvarande väsentliga iakttagelser, då dokumenterade rutiner har upprättats under 2023 för stickprovs kontroller av att Göteborgs stads riktlinjer för inköp och upphandling sker.
Löneprocessen	○	○	Inga kvarvarande väsentliga iakttagelser.

● SIGNIFIKANTA IAKTTAGELSER

● VIKTIGA IAKTTAGELSER

● MINDRE IAKTTAGELSER

○ INGA IAKTTAGELSER

Tack